

Waalwijk: van Kloostersteeg tot Stationsstraat

In aanleg is de Kloostersteeg een landweg tussen de bouw- en weilanden in de Binnepolder ten zuiden van Waalwijk. Deze onverharde weg werd geflankeerd door sloten. Daaromheen lagen de agrarische gronden in lange slagen. Dat gebied werd de "Gezeitens" genoemd. Het woord is te herleiden tot het oude woord "gezeet", dat zoveel betekende als bouwland met bijbehorende opstallen.

De Kloostersteeg liep vanaf de Grotestraat in zuidelijke richting tot aan de Meerdijk, vanwaar richting Sprang aansluiting was op de provinciale weg tussen Besoijen en Tilburg. Het was een belangrijke ontsluitingsroute van Waalwijk in zuidelijke richting. In de Kloostersteeg werd dan ook tol geheven. In 1870 lag deze tol aan de zuidkant van de gasfabriek, wat toen ook het einde van de bebouwde kom genoemd kon worden.

Het deel ten noorden van de in 1886 aangelegde spoorlijn is datzelfde jaar nog in Stationsstraat omgedoopt. De Stationsstraat leidde niet rechtstreeks naar het spoorwegstation. De rond 1910 aangelegde straat die dat wél deed was gefinancierd uit een legaat van Mr. Van Cooth en werd daarom naar de schenker vernoemd. Het deel ten zuiden van de voormalige spoorlijn is "Sint Antoniusstraat" en ten zuiden van de Tweede Zeine "Kloosterweg" gaan heten.

De aansluiting van de Kloostersteeg met de Grotestraat was een T- aansluiting. Met het drukker worden van de veemarkten in Waalwijk werd in 1866 een marktplein aangelegd. Dat kon door aankoop en sloop van het café van de weduwe van Adrianus Kemmeren dat op de westelijke hoek van die aansluiting stond. In eerste instantie was het plein nog onverhard, wat afhankelijk van het seizoen tot klachten over opwaaierend zand of modder leidde. Vijf jaar later werd de Markt bestraat.

**1878: Markt
en omgeving**

Bij de ontwikkeling van de Kloostersteeg tot een bebouwde straat werden de sloten er langs gedempt en de bomen weggehaald. De eerste "halfverharding" met grind van de hele route richting Tilburg tot aan de provinciale weg bij Sprang gebeurde in 1868 op basis van een overeenkomst tussen de gemeenten Waalwijk en Sprang, en het waterschap de Binnempolder van Waalwijk.

Aannemer was Adrianus van Dijk uit Aalburg, die het werk inclusief een jaar onderhoud voor fl 7.040 uitvoerde. De breedte bedraagt 6 ellen, waarvan 2,5 el wordt begrind (de "el" is bij invoering van het metrieke stelsel in 1820 al gelijkgesteld aan een meter. In 1869 vervalt de benaming "el" bij wet).

Maar de halfverharding voldoet al snel niet meer en tien jaren later krijgt het noordelijke deel over een lengte van een kilometer een bestrating van keien, met aan de westzijde een trottoir. Dan wordt ook de straat voorzien van een boombeplanting met iepen.

In 1886 wordt de Stationsstraat voorzien van riolering "tot bevordering van een geregelde afwatering dier straat". Ze is mogelijk ook voor afvoer van vuilwater gebruikt.

In 1888 wordt er bestrating vanaf de Markt tot iets ten zuiden van de Eerste Zeine (waarschijnlijk tot de "tweede" molen van Kemperman) gemaakt van basaltkeien. Aan beide zijden komen voetpaden van klinkers met hardstenen trottoirbanden en worden er over het zuidelijke deel iepen geplant. Elf jaar later wordt de keibestrating in het gedeelte ten zuiden van de spoorlijn verbeterd en voorzien van trottoirbanden en zinkputten voor de afwatering.

In 1903 wordt de keibestrating van de Kloostersteeg doorgetrokken tot bijna aan de Tweede Zeine. Daarmee wordt de ontwikkeling van bebouwing gevolgd langs het deel dat later de St. Antoniusstraat wordt genoemd. Aan de westzijde komt een klinkervoetpad met hardstenen banden.

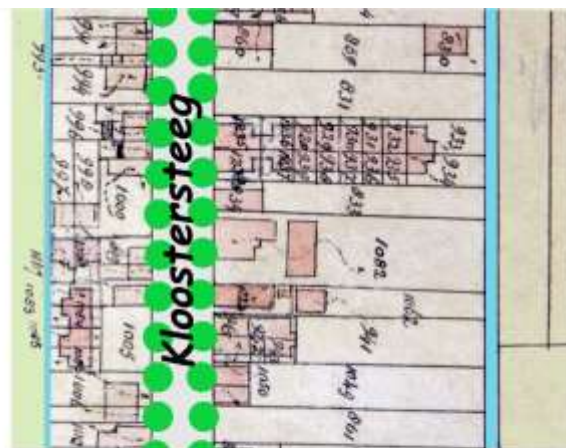
De Stationsstraat wordt in 1913 nogmaals herstraat, waarbij ook een klinkerpad voor fietsers wordt gemaakt.

In 1923 stelden B&W aan de gemeenteraad voor om de Stationsstraat voortaan (weer) Kloosterstraat te noemen, refererend aan de oorspronkelijke naam die men toch wel waardevol vond. De gemeenteraad was daar echter op tegen, met als argument dat die naam snel zou "ontaarden" in Kloostersteeg. Het woord "steeg" paste blijkbaar niet bij het imago dat Waalwijk moest hebben.

De ontwikkeling van de Kloostersteeg van landweg tot (Stations)straat met woningen en bedrijven is snel, op basis van particulier initiatief én op een interessante manier gegaan. De verkaveling en bouw van woningen en bedrijven gebeurde aan de twee zijden van de Kloostersteeg namelijk op een andere manier. Aan de westzijde werden twee slagen, en aan de oostzijde vier slagen in ontwikkeling gebracht. Waren die landbouwpercelen al in 1832 in handen van kapitaalkrachtige Waalwijkers (niet van boeren), de jaren daarna zijn ze regelmatig doorverkocht om tenslotte bebouwd te worden. Waarschijnlijk is daarbij gespeculeerd op een profijtelijke ontwikkeling.

1832

1885

De westzijde van de Kloostersteeg

De eerste slag aan de westkant van de Kloostersteeg, vanaf Lunt tot aan de Eerste Zeine, was in 1832 eigendom van de Waalwijkse looier en tapper Martinus Kastelijns. De slag landbouwgrond daarnaast was van diens plaatsgenoot Jan van der Sanden, ook een looier. Het typische doet zich voor, dat beide slagen onafhankelijk van elkaar ontwikkeld werden. Al vanaf 1841 werd er hier en daar geleidelijk aan een woning op de eerste slag gebouwd, vanaf 1879 op de tweede slag. Die huizen op de tweede slag kwamen op plekken waar de eerste slag nog niet bebouwd was. Dat duurde echter niet lang, want de nog open percelen van de eerste slag werden daarna volgebouwd. Daardoor moesten de huizen op de tweede slag via een dam ontsloten gaan worden en werden daarmee damwoningen. Het

Kippenstraatje is daar een voorbeeld van. De rest van de gronden in de tweede slag werd verkocht aan de eigenaren van de vóórgelegen woningen, die daarmee hun kavels vergroot hebben. Ook nu nog is hier en daar de grens tussen de eerste en tweede slag aan de westzijde van de Stationsstraat nog te zien aan perceelsgrenzen en de plaatsing van panden.

De oostzijde van de Kloostersteeg

Vier slagen aan de oostkant waren in 1832 eigendom van de Waalwijkse notaris Adriaan Vermeulen. Deze eigendommen zijn daarna aan verschillende eigenaren verkocht. Ten oosten van de vier slagen aan de oostzijde liep noord- zuid een brede sloot die in de Lunt uitmondde en die een afwaterende functie voor de binnenpolder had. Daarmee was die plaats geschikt voor het vestigen van een fabriek, looierij of wasserij. Het gemeentebestuur was wel ingenomen met deze ontwikkeling, want de bedrijvigheid in Waalwijk groeide en had behoefte aan nieuwe vestigingsplaatsen. In 1875 ging de gemeenteraad zelfs zo ver dat ze de bepalingen van de toen kersverse hinderwet in dit gebied voor tien jaar terzijde schoof met de bepaling: "Wijk E (zijnde de Kloostersteeg) wordt aangewezen tot de oprichting zonder voorafgaande vergunning van leerlooierijen en bewaarplaatsen van huiden en vellen". Voor woningen was er ook plaats. De drie eigenaren van toen, Jos. Van Dongen cs, de weduwe van Willem Timmermans cs, Judocus en Bernardus Timmermans hebben de handen ineen geslagen en gingen in 1874 percelen dwars op de bestaande verkaveling uitgeven. De verkoop ging erg vlot; animo was er genoeg. Ze verzochten de gemeenteraad om sloot en bomen vóór de uit te geven percelen te mogen dempen, cq rooien. De gerooide bomen werden vervangen door nieuwe met als voorwaarden: "dat de beplanting der nieuwe boomen geschiede in regte lijn op 2½ meter oostwaarts van de thans bestaande, dat de nieuwe boomen moeten zijn lindeboomen".

Naar de Waalwijkse traditie werden die percelen ingericht zoals men dat kende uit de Grotestraat, compleet met ingebouwde en vrijstaande damwoningen (zoals de Schippersmijn en het Haanstraatje).

Bronnen:

- Gemeentearchief Waalwijk: verslagen van B&W en gemeenteraad, dossier 012 nrs. 638 à 640 (Kloostersteeg)
- BHIC Den Bosch: kadastrale leggers via Digilegger
- Archief van het Kadaster te Eindhoven en Arnhem